

LIBER X.

IN QVO TRACTATUS DE ANIMARUM ORIGINE.

CAPUT I.

Animam mulieris ex anima viri factam esse quorundam opinio.

I. JAM quidem ordo ipse videtur exposcere, ut de peccato primi hominis disseramus : sed quia de carne mulieris, quemadmodum facta sit, Scriptura narravit, tacuit autem de anima, multo magis nos fecit intentos, ut de hoc diligentius inquiramus, quoniam modo refelli possint, sive non possint, qui credunt animam de anima hominis, sicut carnem de carne fieri, a parentibus in filios utriusque rei transfusis seminibus. Hinc enim primitus ad hoc moventur, ut dicant, quod unam animam Deus fecerit sufflando in faciem hominis, quem de pulvere finxerat, ut ex illa jam ceteræ crearentur animæ hominum, sicut ex illius carne omnis etiam caro hominum. Quoniam primo Adam formatus est, deinde Eva : et ille quidem unde habuerit corpus, unde animam, dictum est, corpus videlicet pulverem terræ, animam vero flatum Dei : at illa de illius latere cum facta dicatur, non dicitur quod eam Deus flando similiter animaverit, tanquam utrumque de illo ductum sit, qui jam fuerat animatus. Aut enim taceri

oportuit, inquirunt, etiam de anima viri, ut eam, sicut possemus, datam divinitus, vel intelligeremus, vel certe crederemus : aut si hoc propterea Scriptura non tacuit, ne animam quoque sicut carnem hominis de terra factam esse putaremus, debuit et de mulieris anima non taceri, ne putaretur ex traduce, si hoc verum non est. Quapropter ideo tacitum est, inquirunt, quod in ejus faciem flaverit Deus, quia illud verum est quod et anima ex homine propagata est.

II. Huic suspitioni facile occurritur. Si enim propterea putant animam mulieris ex anima viri factam, quia non scriptum est, quod in mulieris faciem flaverit Deus ; cur credunt ex viro animatam feminam, quando ne id quidem scriptum est ? Unde si Deus omnes animas hominum nascentium sicut primam facit, propterea Scriptura de aliis tacuit, quoniam posset quod in una factum commemoratum est, etiam de cæteris prudenter intelligi. Itaque si oportuit nos per hanc Scripturam de hac re aliquid admoneri, magis si aliquid aliud fiebat in femina, quod in viro factum non erat, ut ex carne animata ejus anima diceretur, non sicut viri ejus aliunde corpus, aliunde anima : hoc ipsum quod alio modo fiebat, Scriptura potius tacere non debuit, ne hoc itidem factum putaremus, quod jam de illo didiceramus. Proinde quia non dixit ex anima viri factam esse animam mulieris, convenientius creditur eo ipso nos admonere voluisse, nihil hic aliud putare, quam de viri anima noveramus, id est, similiter datam esse mulieri : cum præsertim esset evidentissimæ occasionis locus, ut si non tunc quando formata est, postea certe diceretur, ubi ait Adam : « Hoc » nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea¹. » Quanto enim clarius amantiusque diceret : Et anima de anima

¹ Gen. ii, 23.

mea? Non tamen hinc tam magna questio jam soluta est, ut unum horum manifestum certumque teneamus.

CAPUT II.

Quid in superioribus libris investigatum circa originem animæ.

III. QUAMOBREM primum videndum est, utrum sancta Scriptura libri hujus, ab ejus exordio pertractata, hinc nos dubitare permittat: tunc recte fortasse requiremus, aut quænam sententia potius eligenda sit, aut in rei hujus incerto quem modum tenere debeamus. Certe enim sexto die « Fecit Deus hominem ad imaginem suam; » ubi etiam dictum est, « Masculum et feminam fecit eos. » Quorum illud superius, ubi imago Dei commemorata est, secundum animam; hoc autem, ubi sexus differentia, secundum carnem accipiebamus¹. Et quoniam tot ac tanta testimonia, quæ ibi considerata atque tractata sunt, nos non sinebant eodem ipso sexto die etiam formatum de limo hominem mulieremque de latere ejus accipere, sed hoc postea factum esse post illa primitus opera Dei, in quibus creavit omnia simul²; quæsiuimus quid de hominis anima crederemus, discussisque omnibus disceptationis nostræ partibus, illud credibilis vel tolerabilis dici visum est, quod ipsa hominis anima in illis operibus facta est, corporis vero ejus in mundo corporeo tanquam in semine ratio: ne cogere contra verba Scripturæ aut sexto die totum factum dicere, id est, et de limo virum, et de ejus latere feminam; aut in illis

¹ Vide supra lib. vi et vii. — ² Eccli. xviii, 1. — *Gen. i, 1-5.*

sex dierum operibus nullo modo esse factum hominem; aut corporis humani causalem rationem tantummodo factam, animæ autem nullam, cum potius secundum ipsam sit homo ad imaginem Dei: aut certe etsi non contra verba Scripturæ aperte posita, tamen dure atque intolerabiliter diceremus, vel in ea creatura spiritali, quæ ad hoc tantummodo creata esset, factam fuisse animæ humanæ rationem, cum ipsa creatura, in qua ista ratio facta diceretur, non commemoraretur in operibus Dei; vel in aliqua creatura, quæ in illis commemoraretur operibus, factam rationem animæ, velut in hominibus, qui jam sunt, facta ratio latet generatorum filiorum: ac sic eam vel Angelorum filiam, vel quod est intolerabilis, alicujus elementi corporei crederemus.

CAPUT III.

Originis animarum triplex modus.

IV. Sed nunc si ob hoc mulier non de viro, sed similiter ut ille, a Deo factam animam assertur accepisse, quia singulas singulis Deus facit, non erat facta in illis primis operibus anima feminæ; aut si generalis omnium animarum ratio facta fuerat, sicut in hominibus ratio gignendi, reditur ad illud durum ac molestum, ut vel Angelorum, vel quod indignissimum est, coeli corporei, vel alicujus etiam inferioris elementi filias animas hominum esse dicamus. Ac per hoc videndum est, etsi latet quid veram sit, quid saltem tolerabilis dici possit, utrum hoc quod modo dixi: an in illis primis Dei operibus unam animam primi hominis factam, de cujus propagine omnes

hominum animæ crearentur; an novas subinde animas fieri, quarum nulla vel ratio facta præcesserit in primis illis sex dierum operibus Dei. Horum autem trium duo priora non repugnant primis illis conditionibus, ubi simul omnia creata sunt. Sive enim in aliqua creaturâ tanquam in parente ratio animæ facta sit, ut omnes animæ ab illa generentur, a Deo autem creentur, quando singulis hominibus dantur, sicut a parentibus corpora; sive non ratio animæ velut in parente ratio prolis, sed ipsa omnino cum factus est dies facta sit anima, sicut ipse dies, sicut cœlum et terra, et luminaria cœli; congruenter dictum est: « Fecit » Deus hominem ad imaginem suam¹.

V. Hoc vero tertium quomodo non repugnet ei sententiæ, qua et sexto die factus accipitur homo ad imaginem Dei, et post diem septimum visibiliter creatus, non tam facile videri potest. Novas quippe animas fieri, quæ neque ipsæ, neque ratio earum, tanquam in parente prolis, sexto illo die facta sit, cum his operibus, a quibus consummatis et inchoatis Deus in die septimo requievit, si dixerimus, cavendum est ne frustra tam diligenter Scripturâ commendet sex diebus consummasse Deum omnia opera sua, quæ fecit bona valde, si aliquas adhuc naturas fuerat creaturus, quas nec ipsas nec earum ibi rationes causaliter fecerit: nisi intelligatur rationem quidem singillatim faciendarum animarum nascentibus quibusque dandarum in se ipso habere, non in creaturâ aliqua condidisse; sed quia non alterius generis creatura est anima, quam illius secundum quam sexto die factus est homo ad imaginem Dei, non recte dici Deum ea facere nunc, quæ tunc non consummavit. Jam enim tunc animam fecerat, quales et nunc facit; et ideo non aliquid novum creature genus nunc facit, quod tunc in suis consummatis operibus non

¹ Gen. 1, 27.

creavit: nec contra illas causales rationes rerum futurarum, quas universitati tunc indidit, hæc ejus operatio est, sed potius secundum ipsas; quandoquidem corporibus humanis, quorum ex illis primis operibus propagatio continuata successione protenditur, tales congruit animas inseri, quales nunc facit atque inserit.

VI. Quapropter jam nihil timentes, ne contra verba libri hujus, quæ de prima illa sex dierum conditione conscripta sunt, quælibet harum trium sententiarum probabilitas vicerit, sentire videamur, suscipiamus diligentio rem questionis hujus pertractationem, quantum adjuvat Deus: ne forte fieri possit, ut si non liquidam, de qua dubitari ultra non debeat, tam certè acceptabilem de hac re sententiam nanciscamur, ut eam tenere, donec certum aliquid clucescat, non sit absurdum. Quod si ne hoc quidem poterimus, documentorum momentis undique pariterque nutantibus, saltem non videbitur nostra dubitatio laborem devitasse quaerendi, sed affirmandi temeritatem: ut me, si quis recte jam certus est, docere dignetur; si quem vero nec divini eloquii, nec perspicuæ rationis auctoritas, sed sua presumptio certum fecerat, dubitare mecum non dedignetur.

CAPUT IV.

De animæ natura et origine quid certum.

VII. Ac primum illud firmissime teneamus, animæ naturam nec in naturam corporis converti, ut quæ jam fuit anima fiat corpus; nec in naturam animæ irrationalis, ut quæ fuit anima hominis, fiat pecoris; nec in naturam Dei,

ut quæ fuit anima, fiat quod est Deus, atque ita vicissim nec corpus, nec animam irrationalem, nec substantiam, quæ Deus est, converti et fieri animam humanam. Illud etiam non minus certum esse debet animam non esse nisi creaturam Dei. Quapropter si neque de corpore, neque de anima irrationali, neque de se ipso Deus animam hominis fecit, restat ut aut de nihilo eam faciat, aut de aliqua spiritali, tamen rationali creatura. Sed de nihilo fieri aliquid consummatis operibus, quibus creavit omnia simul¹, violentum est velle monstrare; et utrum perspicuis documentis obtineri possit ignoro. Nec exigendum est a nobis, quod vel comprehendere homo non valet; vel si jam valeat, mirum si persuadere cuiquam potest, nisi tali qui etiam nullo homine docere conante, potest etiam ipse tale aliquid intelligere. Tatis est igitur de huiusmodi rebus non humanis agere conjecturis, sed divina testimonia perscrutari.

CAPUT V.

Anima nec ex Angelis, nec ex elementis, nec ex Dei substantia.

VIII. Quoniam ergo ex Angelis, tanquam parentibus Deus creet animas, nulla mihi de canonicis Libris occurrit auctoritas. Multo minus itaque ex mundi corporeis elementis: nisi forte illud movet, quod apud Ezechielem prophetam, cum demonstratur resurrectio mortuorum, redintegratis corporibus, ex quatuor ventis cæli advocatur spiritus, quo perillante vivificentur, ut surgant. Sic enim scriptum

¹ Eccl. xviii, 1. ubi dicitur: Spiritus domini creavit mundum.

est: « Et dixit mihi Dominus: Propheta super spiritum, » Propheta, filii hominis, et dic ad spiritum: Hæc dicit » Dominus: A quatuor partibus ventorum cæli veni, et » inspira in mortuos hos, et vivant. Et prophetavi, sicut » præcepit mihi Dominus, et introivit spiritus vitæ in » eos, et revixerunt, et steterunt super pedes suos, con- » gregatio multa valde¹. » Ubi mihi videtur propheticæ significatum, non ex illo tantum campo ubi res ipsa demonstrabatur, sed ex toto orbe terrarum resurrecturos homines, et hoc per flatum quatuor mundi partium fuisse figuratum. Neque enim etiam flatus ille ex corpore Domini, substantia erat Spiritus sancti, quando sufflavit et ait: « Accipite Spiritum sanctum²: » sed utique significatum est, sic etiam ab ipso procedere Spiritum sanctum, quomodo ab ejus corpore flatus ille processit. Sed quia mundus non ita Deo coaptatur ad unitatem personæ, sicut caro illa Verbo ejus unigenito Filio, non possumus dicere ita esse animam de substantia Dei, quemadmodum flatus ille a quatuor ventis de natura mundi factus est: sed tamen aliud eum fuisse, aliud significasse puto; quod exemplo flatus ex corpore Domini procedentis recte intelligi potest; etiamsi Ezechiel propheta illo loco non resurrectionem carnis, qualis proprie futura est, sed inopinatam desperati populi reparationem per Spiritum Domini, qui replevit orbem terrarum³, figurata revelatione prævidit.

¹ Ezech. xxxvii, 9, 10. — ² Joan. xx, 22. — ³ Sap. i, 7.

CAPUT VI.

*Opiniones de anima duæ ad Scripturæ testimonia
expedende.*

IX. ILLUD ergo jam videamus, cuiam potius sententiæ divina testimonia suffragentur, ei ne qua dicitur animam unam Deum fecisse, et dedisse primo homini, unde cæteras faceret, sicut ex ejus corpore cætera hominum corpora; an ei qua dicitur singulas facere, sicut illi unam, non ex illa cæteras. Illud enim quod per Isaiam dicit: « Omnem flatum ego feci¹, » cum hoc eum de anima dicere, quæ sequuntur satis ostendant, ad utrumque accipi potest. Nam sive ex una primi hominis anima, sive ex aliquo suo secreto, omnes procul dubio animas ipse facit.

X. Et illud quod scriptum est: « Qui finxit singillatim » corda eorum², » si nomine cordium voluerimus animas intelligere, neque hoc repugnat cuiquam duorum, de quibus nunc ambigimus. Sive enim ex una illa, quam flavit in faciem primi hominis ipse usque singulas fingit, sicut etiam corpora; sive singulas vel fingat et mittat, vel in eis ipsis, quibus miserit, eas fingat: quanquam hoc non mihi videatur dictum, nisi ex eo quod per gratiam nostræ animæ ad imaginem Dei renovatione formantur. Unde dicit Apostolus: « Gratia enim salvi facti estis per fidem, » et hoc non ex vobis, sed donum Dei est, non ex operibus, ne forte quis extollatur. Ipsius enim sumus figmentum creatum in Christo Jesu in operibus bonis³, »

¹ Isai. LVII, 16. — ² Psal. XXXII, 15. — ³ Ephes. II, 8-10.

Non enim per hanc gratiam fidei corpora nostra creata vel ficta possumus intelligere, sed sicut in Psalmo dictum est: « Cor mundum crea in me, Deus!¹. »

XI. Hinc etiam illud esse puto: Qui finxit spiritum hominis in ipso, tanquam aliud sit factam animam mittere, aliud in ipso homine facere, id est, reficere ac renovare. Sed etiam hoc si non de gratia, in qua renovamur, sed de natura in qua nascimur intelligamus, ad utramque sententiam duci potest: quia vel ex una illa primi hominis tanquam semen animæ attractum ipse fingit in homine, ut vivificet corpus; sive spiritum vitæ, non ex illa propagine, sed aliunde corpori infusum, ipsi itidem fingit per mortales sensus carnis, ut fiat homo in animam vivam.

CAPUT VII.

*Utri opinioni faveat illud; Sortitus sum animam
bonam.*

XII. ILLUD sane de libro Sapientiæ, ubi ait: « Sortitus » sum animam bonam, et cum essem magis bonus, veni » ad corpus incoquinatum², » diligentiolem considerationem flagitat. Magis enim videtur attestari opinioni, qua non ex una propagari, sed desuper animæ venire creduntur ad corpora. Verumtamen quid est: « Sortitus » sum animam bonam? » quasi aut in illo animarum fonte, si ullus est, aliæ sint animæ bonæ, aliæ non bonæ, quæ sorte quadam exeant, quænam cui homini tribuatur; aut alias Deus ad horam conceptorum vel nascentium faciat bonas, alias non bonas, quarum quisque habeat

¹ Psal. I, 12. — ² Sap. VIII, 19.

sorte, quæ acciderit. Mirum si hoc eos saltem adjuvat, qui credunt animas alibi factas, singillatim mitti a Deo singulis quibusque corporibus hominum, ac non illos potius, qui pro meritis operum, quæ ante corpus egerunt, in corpora mitti animas dicunt. Secundum quid enim aliæ bonæ, aliæ non bonæ venire ad corpora possunt putari, nisi secundum opera sua? Neque enim secundum naturam, in qua fiunt ab illo, qui omnes naturas bonas facit. Sed absit ut contradicamus Apostolo, qui dicit nondum natos nihil egisse boni aut mali, unde confirmat non potuisse ex operibus dici, sed ex vocante: « Major serviet minori¹; » cum de geminis ageret adhuc in Rebecca utero constitutis. Sequestremus ergo paululum hoc de libro Sapientiæ testimonium: neque enim negligendi sunt, seu errent, seu verum sapiant, qui hoc specialiter et singulariter de anima illa dictum putant mediatoris Dei et hominum hominis Christi Jesu. Quod si necesse fuerit, quale sit postea considerabimus, ut si Christo convenire non potuerit, quæramus quemadmodum id accipere debeamus, ne contra apostolicam veniamus fidem, putantes habere animas aliqua merita operum suorum, prius quam incipiant in corporibus vivere.

.....

CAPUT VIII.

*Neutri sententiæ adversari illud Psalmi cxi, 29:
Auferes spiritum eorum, etc.*

XIII. Nunc illud videamus, quemadmodum dictum sit:
« Auferes spiritum eorum et deficient, et in pulverem

¹ Rom. ix, 11.

» suum convertentur. Emittes Spiritum tuum, et creabuntur, et innovabis faciem terræ¹. » Pro illis enim qui arbitrantur animas ex parentibus sicut corpora creari, hoc videtur sonare, cum sic intelligatur, ut spiritum eorum propterea dixerit, quod cum homines ex hominibus acceperint: qui cum mortui fuerint, non eis poterit ab hominibus reddi, ut resurgant; quia non rursus, quemadmodum quando nati sunt, a parentibus ducitur, sed Deus eum reddet, qui resuscitat mortuos. Ac per hoc eundem spiritum dixit eorum cum moriuntur, Dei autem cum resurgunt². Quod possunt illi, qui non ex parentibus, sed Deo mittente, animas venire asserunt, pro sua opinione sic intelligere, ut eorum dixerit spiritum, cum moriuntur, quia in eis erat, et ab eis exit; Dei autem cum resurgunt, quod ab ipso mittitur, ab ipso redditur: proinde hoc etiam testimonium neutris eorum adversatur.

XIV. Ego vero arbitror melius intelligi hoc dictum de gratia Dei, qua interius renovamur. Omnium enim superborum secundum terrenum hominem viventium, et de sua vanitate præsumentium, quodam modo auferitur spiritus proprius, cum exiunt se veterem hominem, et infirmantur, ut perficiantur expulsa superbia, dicentes Domino per humilem confessionem: « Memento quia pulvis » sumus³: » quibus dictum erat: « Quid superbit terra et » cinis⁴? » Per oculum quippe fidei contuentes Dei iustitiam, ut non velint constituere suam⁵, semetipsos despiciunt, sicut Job dicit, et distabescunt, et estimant se terram et cinerem: hoc est enim: « Et in pulverem suum » convertentur⁶. » Accepto autem Spiritu Dei, dicunt: « Vivo autem jam non ego, vivit autem in me Christus⁷. »

Psal. cxi, 29, 30. — ² 2 Machab. vii, 23. — ³ Psal. cx, 14. — 4 Eccli. x, 9. — ⁵ Rom. x, 3. — ⁶ Job. xxxiv, 15. — ⁷ Gal. ii, 20.

Sic innovatur facies terre, per Novi Testamenti gratiam, numerositate sanctorum.

CAPUT IX.

Item illud: Et convertatur, etc. inter utramque opinionem consistere.

XV. ILLUD etiam quod apud Ecclesiasten scriptum est: « Et convertatur pulvis in terram, sicut fuit, et spiritus » revertatur ad Deum, qui dedit eum¹, » neutri sententiæ contra alteram suffragatur, sed inter utramque consistit. Cum enim isti dixerint hinc probari non a parentibus, sed a Deo animam dari, quod converso pulvere in terram suam, id est, carne, quæ de pulvere facta est, revertetur spiritus ad Deum, qui dedit illum. Respondent illi: « Utique ita est. » Redit enim spiritus ad Deum, qui eum dedit homini primo, quando in ejus faciem sufflavit², converso pulvere, id est, humano corpore in terram, unde primitus factum est. Neque enim ad parentes erat spiritus rediturus, quamvis inde sit creatus ex illo uno, qui homini primo datus est: sicut nec ipsa caro post mortem ad parentes revertitur, a quibus eam certe constat esse propagatam³. Quemadmodum ergo caro non redit ad homines, ex quibus creata est, sed ad terram unde primo homini formata est: ita et spiritus non redit ad homines, a quibus transfusus est, sed ad Deum, a quo primæ illi carni datus est.

XVI. Quo testimonio sane satis admonemur ex nihilo Deum fecisse animam, quam primo homini dedit, non ex

¹ Eccli. xii, 7. — ² Gen. ii, 7. — ³ Id. iii, 19.

aliqua jam facta creatura, sicut corpus ex terra: et ideo cum redit, non habet quo redeat, nisi ad auctorem qui eam dedit; non ad eam creaturam, ex qua facta est, sicut corpus ad terram. Nulla est enim creatura, ex qua facta est, quia ex nihilo facta est: ac per hoc ad factorem redit quæ redit, a quo ex nihilo facta est. Non enim omnes redeunt, quoniam sunt de quibus dicitur: « Spiritus ambulans, et non revertens¹. »

CAPUT X.

Questio de anima non facile solvitur ex Scripturis.

XVII. QUOTIENSA difficile est quidem omnia de hac re Scripturarum sanctarum testimonia colligere, quod et si fieri possit, ut non solum commemorentur, sed etiam pertractentur, in magnam sermonis longitudinem pergunt; sed tamen nisi aliquid tam certum proferatur, quam certa proferuntur, quibus ostenditur quod Deus animam fecerit, vel quod eam primo homini dederit, quoniam modo per divini eloquii testimonium ista quæstio solvatur ignoro? Si enim scriptum esset, quod similiter sufflaverit Deus in faciem formatæ mulieris, et facta fuerit in animam vivam, jam quidem plurimum lucis accederet, qua cuique formatæ carni hominis non ex parentibus dari animam crederemus: adhuc tamen expectaretur quid proprie teneretur in prole, qui nobis modus usitatus est hominis ex homine. Prima vero mulier aliter facta est, et ideo adhuc dici posset, animam propterea non ex Adam divinitus Evæ datam, quia non ex illo tanquam proles orta est. Si autem

¹ Psal. lxxvii, 39.

homini, qui primus ex illis natus est, commemoraret Scriptura, non ex parentibus ductam, sed desuper animam datam, illud jam in cæteris etiam, tacente Scriptura, oporteret intelligi.

CAPUT XI.

An utrique sententiæ possit accommodari illud: Per unum hominem, etc. — Baptismus infantum.

XVIII. Nunc itaque et illud consideremus, utrum neutram confirmet sententiam, sed utique possit accommodari, quod scriptum est: « Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt. » Et paulo post: « Sicut per unius delictum in omnes homines ad condemnationem, ita et per unius justificationem in omnes homines ad justificationem vitæ. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita et per unius obedientiam iusti constituentur multi¹. » Ex his enim verbis Apostoli, qui defendunt animarum propaginem, sententiam suam sic astruere moliantur: Si secundum solam carnem, inquit, potest intelligi peccatum vel peccator, non cogimur in his verbis ex parentibus animam credere: si autem quamvis per illecebram carnis, non tamen peccat nisi anima, quomodo accipiendum est quod dictum est: « In quo omnes peccaverunt, » si non ex Adam etiam anima, sicut caro, propagata est? Aut quomodo per illius inobedientiam peccatores constituti sunt, si tantum

¹ Rom. V, 12-19.

secundum carnem in illo, non etiam secundum animam fuerunt?

XIX. Cavendum est enim, ne vel Deus videatur auctor esse peccati, si dat animam carni, in qua eam peccare necesse sit; vel possit esse anima, præter ipsius Christi, cui liberandæ a peccato non sit christiana gratia necessaria, quia non peccavit in Adam, si omnes in eo peccasse secundum carnem tantum quæ de illo creata est, non etiam secundum animam dictum est: quod usque adeo contrarium est ecclesiasticæ fidei, ut parentes ad percipiendam gratiam sancti baptismi etiam cum parvulis atque infantibus currant: in quibus si hoc vinculum peccati solvitur quod tantummodo carnis, non etiam quod animæ est, merito quæritur quid eis obsesset, si in illa retate de corpore sine baptismo exirent. Si enim per hoc sacramentum corpori eorum consulitur, non et animæ, deberent et mortui baptizari: at cum videamus hoc universaliter Ecclesiam retinere, ut cum viventibus curratur, et viventibus succurratur, ne cum mortui fuerint nihil possit fieri quod prosit, non videmus quid aliud possit intelligi, nisi unumquemque parvulum non esse, nisi Adam et corpore et anima, et ideo illi Christi gratiam necessariam. Ætas quippe illa in se ipsa nihil egit vel boni vel mali: proinde ibi anima innocentissima est, si ex Adam propagata non est: unde quomodo possit juste ire in condemnationem, si de corpore sine baptismo exierit, quisquis istam sententiam de anima tenens potuerit demonstrare, mirandus est.

CAPUT XII.

*Carnalis concupiscentiæ causam non in carne sola,
sed etiam in anima esse.*

XX. VERISSIME quippe ac veracissime scriptum est : « Caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus » carnem¹; » sed tamen carnem sine anima concupiscere nihil posse, puto quod omnis doctus indoctusque non dubitet. Ac per hoc ipsius concupiscentiæ carnalis causa non est in anima sola, sed multo minus est in carne sola. Ex utroque enim fit, ex anima scilicet, quod sine illa delectatio nulla sentitur; ex carne autem, quod sine illa carnalis delectatio non sentitur. Carnem itaque concupiscentem adversus spiritum dicit Apostolus carnalem procul dubio delectationem, quam de carne et cum carne spiritus habet adversus delectationem, quam solus habet. Solus quippe habet, nisi fallor, illud desiderium, non cum carnis voluptate, vel carnalium rerum cupiditate commixtum, quo desiderat et deficit anima in atria Domini². Solus habet etiam illud, de quo ei dicitur : « Concupisti sapientiam, serva mandatum, et Dominus præbet illam tibi³. » Nam cum spiritus imperat membris corporis, ut huic desiderio sorviant, quo solus accenditur, velut cum assumitur codex, cum aliquid scribitur, legitur, disputatur, auditur, cum denique panis frangitur esurienti, et cætera humanitatis ac misericordiæ præstantur officia; obedientiam caro exhibet, non concupiscentiam movet. His atque hujusmodi bonis desideriis, quibus sola anima concupiscit, cum adversatur aliquid quod eandem animam secundum

¹ Gal. v, 17. — ² Psal. lxxxviii, 3. — ³ Eccli. i, 33.

carnem delectat, tunc dicitur caro concupiscere adversus spiritum, et spiritus adversus carnem.

XI. Sic enim dicta est caro in eo quod secundum ipsam facit anima, cum ait : « Caro concupiscit, quemadmodum » dictum est, auris audit, et oculus videt. » Quis enim nescit, quod anima potius et per aurem audiat, et per oculum videat? Ita loquimur, et cum dicimus : Manus tua subvenit homini, cum aliquid porrecta manu datur, quo cuiquam subveniatur. Quod si de ipso etiam fidei oculo, ad quem pertinet credere quæ per carnem non videntur, dictum est : « Videbit omnis caro salutare Dei¹; non utique nisi de anima, qua vivit caro, cum etiam per ipsam carnem nostram Christum pie videre, id est, formam qua indutus est propter nos, non pertineat ad concupiscentiam, sed ad ministerium carnis, ne forte aliquis ita velit accipere quod dictum est : « Videbit omnis caro salutare Dei; » quanto congruentius dicitur caro concupiscere, quando anima non solum carni animalem vitam præbet, verumetiam secundum ipsam carnem aliquid concupiscit : quod in potestate non est ne concupiscat, quandiu inest peccatum in membris, id est, violenta quædam carnis illecebra in corpore mortis hujus, veniens de vindicta illius peccati, unde propaginem ducimus, secundum quam omnes ante gratiam filii sunt iræ². Contra quod peccatum militant sub gratia constituti, non ut non sit in eorum corpore, quandiu ita mortale est, ut et mortuum jure dicatur, sed ut non regnet. Non autem regnat, cum desideriis ejus, id est, his quæ secundum carnem contra spiritum concupiscuntur, non obeditur. Proinde Apostolus numquid ait : Non sit peccatum in vestro mortali corpore? (sciebat quippe inesse peccati delectationem, quam peccatum vocat, depravata scilicet ex prima trans-

¹ Luc. ii, 6. — ² Ephes. ii, 3.

gressionē naturā :) sed : « Non, inquit, regnet peccatum » in vestro mortali corpore ad obediendum desideris » ejus; nec exhibeatis membra vestra arma iniquitatis » peccato¹. »

CAPITA XIII ET XIV².

Ille sententia de concupiscentia carnis, quam sit expedita. — Peccata puerorum. — Argumentum pro opinione animarum ex traduce desumptum ex reatu et baptismo parvulorum, discutitur.

XXII. SECUNDUM hanc sententiam, nec rem absurdissimam dicimus, quod caro sine anima concupiscat; nec Manichæis consentimus, qui cum viderent non posse carnem sine anima concupiscere, aliam quamdam animam suam ex alia natura Deo contraria carnem habere putaverunt, unde concupiscat adversus spiritum. Nec alieni animæ non esse necessariam Christi gratiam dicere cogimur, cum dicitur nobis: Quid meruit anima infantis, unde illi perniciosum sit, non percepto christiani baptismi sacramento, exire de corpore, si nec proprium aliquod peccatum commisit, nec ex illa est, quæ in Adam prima peccavit?

XXIII. Non enim de pueris grandiusculis agimus, quibus quidem peccatum proprium nolunt attribuere quidam, nisi ab anni quarti-decimi articulo, cum pubescere ceperint. Quod merito crederemus, si nulla essent peccata, nisi quæ membris genitalibus admittuntur: quis vero audeat affirmare, furta, mendacia, perjuria, non esse peccata, nisi qui talia vult impune committere? At

¹ Rom. vi, 12. — ² Hæc duo capita conjungimus quia æreus annectantur in Edit. Maurinensi.

his plena est puerilis ætas, quamvis in eis non ita ut in majoribus punienda videantur, quod sperentur annis accedentibus, quibus ratio conualescat, posse præcepta salutaria melius intelligere, eisque libentius obedire. Sed nunc de pueris non agimus, quorum carnalem ac puerilem voluptatem vel corporis vel animi si veritas et æquitas oppugnaverit, quibus possunt viribus dictorum atque factorum repugnant, pro qua nisi pro falsitate et iniquitate, quæ suffragari videbitur eis, vel ad percipienda quæ alliciunt, vel ad vitanda quæ offendunt. De infantibus loquimur, non quia nascuntur plerumque de adulteriis; (neque enim in pravis moribus naturæ dona culpanda sunt; aut propterea non debuerunt germinare frumenta, quod ea severit furantis manus; aut vero ipsis parentibus obfutura sit iniquitas sua, si se ad Deum convertendo correxerint, quanto minus filiis, si recte vixerint?) sed illa ætas hic vehementem quæestionem movet, cujus anima cum peccatum nullum habeat de proprio voluntatis arbitrio, quæritur quomodo possit justificari per illius unius hominis obedientiam, si per alterius unius inobedientiam rea non est? Hæc vox eorum est, qui animas hominum ex hominibus parentibus creatas volunt, non quidem nisi a creatore Deo, sed sicut etiam corpora. Non enim et hæc parentes creant, ac non ille qui ait: « Priusquam te formarem in utero, novi te¹. »

XXIV. Quibus respondetur animas quidem corporibus hominum Deum novas singillatim dare, ad hoc ut in carne peccati de originali peccato veniente recte vivendo, carnalesque concupiscentias sub Dei gratia subigendo, meritum comparent, quo cum ipso corpore in melius transferantur tempore resurrectionis, et in Christo in æternum cum Angelis vivant. Sed necesse esse, ut cum membris

¹ Jer. ii, 5.